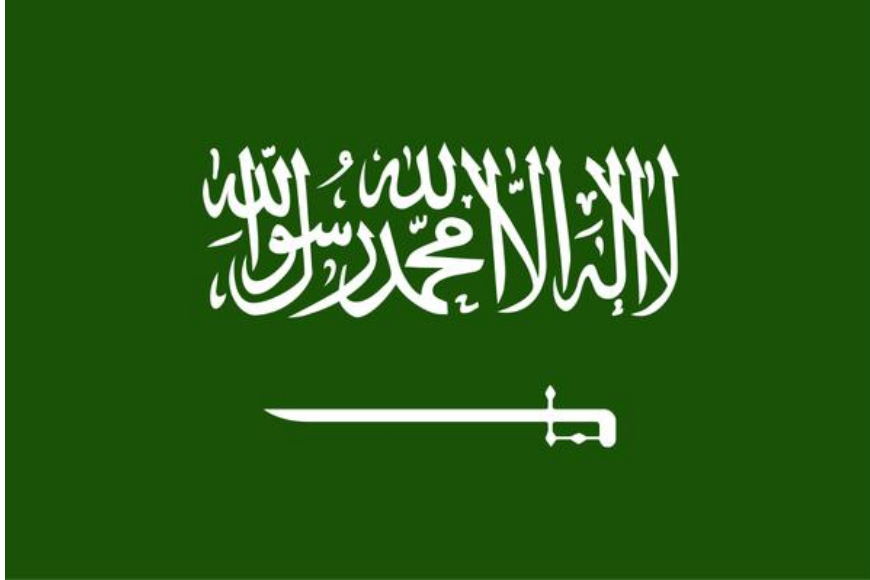

SUUDİ ARABİSTAN
ÜLKE RAPORU
(Meyve Sebze Mamulleri Sektörü Açısından)

ULUDAĞ İHRACATÇI BİRLİKLERİ GENEL SEKRETERLİĞİ
ARGE ŞUBESİ

EKİM, 2018

İÇİNDEKİLER

1. GENEL EKONOMİK DURUM	3
2. SUUDİ ARABİSTAN'IN DIŞ TİCARETİ	6
3. TÜRKİYE İLE TİCARET	12
4.SUUDİ ARABİSTAN'IN MEYVE SEBZE MAMULLERİ SEKTÖRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ	16
5.İŞ ADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR	21
KAYNAKLAR	24

SUUDİ ARABİSTAN

Büyüme Oranı: % 0,13 / **GSYİH:** 678.000 milyon \$ / **Nüfus:** 32.400.000 / **Başkent:** Riyad

1. GENEL EKONOMİK DURUM

Ekonomik Yapı

Kamu gelirlerinin %85-90'ı, ihracat gelirlerinin ise %90'ı petrol sektöründen elde edilmektedir. Ülkede hidrokarbon kaynaklarına ulaşılabilmesi sayesinde petrol arıtma ve petrokimyasal üretim kapasitesinde önemli artışlar sağlanmıştır. Son yıllarda hızlı bir gelişme gösteren petro-kimya sektörünün hammaddesi, "Master Gaz Sistemi" tarafından dağıtılan doğal gazı dayalıdır. Petrol gelirleri ve ucuz enerji ise tarım sektörünü ve diğer sanayilerin (demir çelik ürünleri, inşaat malzemeleri, gıda işleme, mühendislik, kimyasallar ve metal üretimi gibi) gelişmesine yardımcı olmaktadır.

Suudi Arabistan'daki zenginliğin büyük kısmı bir sermaye ve finans merkezi olan Riyad'da, ve Krallık ailesinin geldiği Necid'de toplanmıştır. Petrol ve doğal gaz yataklarının, dolayısıyla da sanayinin doğu (Körfez) kıyılarında toplandığı görülmektedir. Kızıldeniz kıyısındaki Hicaz bölgesinde yer alan Cidde Limanı ile Mekke ve Medine de diğer önemli bölgelerdir. Abqaiq-Yanbu petrol boru hattının kurulması ile birlikte Batı'daki kıyılarda da endüstriyel gelişim başlamıştır.

Suudi Arabistan halkı oldukça yüksek bir refah seviyesinde yaşamaktadır. Halkın barınma sorunu bulunmamakta olup, genellikle geniş ve serin evlerde yaşamaktadır. Sıcak iklim nedeniyle ince giysiler tercih edilmektedir. Lüks arabalar yoğun talep görmektedir. Sağlık ve eğitim hizmetleri devlet tarafından temin edilmektedir. Ev hizmetleri dahil tüm zahmetli işler yabancılar tarafından yapılmaktadır.

Suudi Arabistan hükümetinin ekonomiyle ilgili öncelikli hedefi, tabii kaynaklara ve yabancı emeğe bağımlılığı azaltarak geleceğe daha fazla güvenle bakabilmektir. Bunun için yerli sanayinin gelişmesi teşvik edilirken yabancı işçi çalıştırılması üzerine sınırlamalar getirilmiştir. Suudi Arabistan'da yerlilere yabancı işçi getirme ve kefil oldukları bu yabancılardan kefalet bedeli alma izni verilmiştir.

Doğal kaynaklara bağımlılığı azaltma hedefleri doğrultusunda "Kral Abdullah Şehri" isimli yeni bir şehir oluşturma planı uygulanmaya başlanmıştır. 30 milyar \$ harcanarak oluşturulacak bu şehrin bir sanayi şehri olması planlanmaktadır. Kral tarafından desteklendiği için gelecek yıllarda bu şehirde yapılacak yatırımlara teşvikler sağlanması muhtemeldir.

Suudi Arabistan petrol ihraç edip ihtiyacı olan mal ve hizmetleri ithal etmek şeklinde petrol kaynaklarından yararlandığı gibi, bu ucuz enerji kaynağını kullanarak refah düzeyini artırmıştır. Ucuz petrol fiyatları sayesinde kapalı alanların serinletilmesi, asfalt yollar yapılması, deniz suyunun tatlı suya çevrilmesi ve elektrik kullanımı düşük maliyetlerle gerçekleştirilebilmektedir. Petrolün hammadde olarak kullanıldığı sanayi tesisleri kurularak çoğu ürün düşük maliyetle üretilebilmektedir.

Ekonomi Politikaları

1970'li yıllarda petrol fiyatlarında yaşanan yükselme nedeniyle Suudi Arabistan otoriteleri halkın refahını artırmak için vergi oranlarını düşürmüş, çeşitli teşvikler vermiş, kamu sektörü istihdamını ve ücretlerini artırmış, altyapı projeleri, askeri donanım ve sağlık hizmetleri gibi alanlarda bir refah devleti haline gelmiştir. Kamu harcamaları üzerindeki kararlar genellikle şeffaflıktan uzak ve plansız bir şekilde alındığı için ve petrol fiyatlarına ilişkin tahminler bazı dönemlerde gerçekçi olmadığı için beş yıllık kalkınma planlarına ve yıllık bütçelerine uyulmakta zorluk çekilmiştir. Suudi Arabistan Riyali'nin 1986 yılından beri 1 ABD\$: 3,745 SAR üzerinden ABD Doları'na endekslenmesi, petrol fiyatlarına ya da kamu harcamaları politikalarına bağlı olarak döviz kurunda ve faiz oranlarında yaşanabilecek istikrarsızlıkları bir ölçüde engellemiştir.

Bütçe fazlası daha çok, kamu borçlarının (Sosyal Sigortalar Kurumu, Emekli Aylıkları Kurumu ve bankalar tarafından yaratılan) ödenmesi için kullanılmaktadır.

Kamu ücretlerindeki ve teşviklerdeki artışın sürmesine rağmen, bütçede yatırım harcamalarının da artırılması hedeflenmektedir.

Kamu yatırımlarının artırılarak ekonomik çeşitliliğin sağlanması ve yabancı yatırımcıların ülkeye çekilmesi, yüksek yaşam standartlarının korunması açısından önem verilen bir husustur. Aynı zamanda, bakanlıklarda ve diğer kamu kuruluşlarında da özel yatırımların çeşitli yollarla teşvik edilmesi ile ilgili çalışmalar yürütülmektedir.

Hızla artan genç nüfusa iş imkânları yaratılamamasının göçmen işçilerin sayısı artmaya devam ettiği sürece sosyal düzen üzerinde büyük bir tehdit oluşturacağı tahmin edilmektedir. Bu nedenle bir yandan işgücünün eğitim seviyesinin yükseltilmesi ve niteliklerinin geliştirilmesine çalışılmakta, bir yandan da bazı sektörlerde yalnızca Suudiler'in istihdam edilmesi uygulamalarına geçilmektedir.

9.Kalkınma Planını (2010-2014) uygulayan Suudi Arabistan'ın makroekonomik hedefleri:

Ekonomik büyüme oranını artırmak

Enflasyonla mücadele ve fiyat istikrarı

Suudi Riyalinin istikrarının korunması

Krallığın bütün bölgelerine yansıtılmış kalkınma

Milli ekonominin yapısını çeşitlendirme

Özel sektörün ekonomik kalkınmaya olan katkısını artırma

Suudi işgücünün istihdam oranının artması

Suudi Borsa'sı başta olmak üzere, piyasaların etkinliğini artırma

Körfez Ülkeleri İşbirliği Konseyindeki üyeler, Arap devletleri ve dost ülkeler ile

Ekonomik entegrasyonun güçlendirilmesi; olarak sıralanmaktadır.

Ekonomik Performansın Kısıtları

GSYİH'deki artış/azalış, petrol fiyatları, petrol üretimi ve OPEC' in fiyat politikaları ile yakından ilişkilidir. Uluslararası petrol fiyatları arttıkça iş çevrelerinin ve tüketicilerin güveni, bir yandan da kamu gelirleri ve harcamaları artmaktadır. Petrol fiyatlarının düşüşte olduğu dönemlerde ise kamu harcamaları kısılmaya çalışılmaktadır. Ülke bütçesi ilk defa 2016 yılında fazla vermemiştir.

Petrol dışındaki sektörler, ekonominin çeşitlendirilmesine yönelik çalışmalarla birlikte giderek önem kazanmaya başlamıştır. Petrol dışındaki sektörlerde özel sektörün 2/3 oranında ağırlığı vardır. Özel sektör ithalat, toptancılık ve perakendecilik, finans, inşaat, ziraat, madencilik ve hizmet sektöründe yoğunlaşmıştır.

Konut piyasası ve inşaat malzemeleri gibi arzın kıt olduğu alanlarda yaşanan talep artışı nedeniyle enflasyon üzerinde oluşan bu baskı, gıda fiyatlarındaki artışın ve Suudi Arabistan Riyali'nin endekslendiği ABD Doları'nın diğer önemli kurlar karşısındaki zayıflığının etkisiyle daha da artmıştır. Petrol ürünleri, temel gıda maddeleri ve ilaç gibi üretim alanlarında ise fiyat kontrolleri ve sübvansiyonlar devam etmektedir.

Suudi Arabistan'da, emek piyasası diğer Körfez komşularına benzer bir yapıya sahiptir. Suudi vatandaşları (çoğu erkek), kamu sektöründe çalışanların % 90'ından fazlasını oluşturmaktadır. Göçmen işgücü ise, özel sektör çalışanlarının yaklaşık % 90'ını, toplam işgücünün ise yaklaşık % 80'ini oluşturmaktadır. Göçmen işçilerin çoğu erkek olmakla birlikte, temizlikçi ya da öğretmen olarak çalışan kadınlar da bulunmaktadır. Bu göçmen işçiler, işverenlerine bir "sponsorluk sistemi" ile bağlı olduğundan kendi kendine iş aramaları ve işverenlerinin izni olmadan iş değiştirmeleri mümkün değildir.

İşverenin bakış açısından, göçmen işçi çalıştırmak ucuz ve kolaylıkla işten ayıramayacağı için oldukça karlı bir durumdur. Bunun yanında, Suudi vatandaşları da düşük statülü işlerde çalışmaya gönüllü değildirler. İşverenlerin bazı sektörlerde işçi istihdam ederken sektörün ve şirketin büyüklüğüne bağlı olarak %5-30 arasında değişen oranlarda Suudi vatandaşı istihdam edilmesine ilişkin kotalara uymaları zorunludur. Ayrıca, bazı sektörlerde çalışmak da sadece Suudi vatandaşlara mahsustur. Yabancı işçilerin vize almaları hususunda sık sık gecikme yaşanabilmektedir.

Suudi Çalışma Bakanlığı, kültürel alışkanlıklara ve geleneklere rağmen Suudi kadınların istihdamını teşvik etmektedir. Ancak işverenler düşük ücretlerle çalışan yabancı işçileri istihdam etmeyi tercih etmektedir. Kadınların otomobil sürmelerinin yasak olması ve ülkede gelişmiş bir ulaşım ağının olmaması gibi faktörler nedeniyle kadınlar ya çalışmamakta ya da şoför kullanmaktadırlar. 2005 yılında yeniden düzenlenen İş Kanunu'na göre kadınlar "kendi doğalarına uygun" herhangi bir sektörde çalışabilmektedir. Kanun'daki bu ifade, farklı yorumlara açıktır. Suudi kadınlar, özel sektörde çalışanların sadece % 1'den azını, kamu sektöründe çalışanların ise yaklaşık üçte birini oluşturmaktadır.

Ülkenin idari ve finansal merkezi olan Riyad'da petrole dayalı sanayi gelişmiştir. Bir zamanlar ülkenin ticaret merkezi olan ve popülerliğini Riyad'a kaptıran batıdaki Hicaz bölgesi, Mekke'ye yapılan hac ziyaretleri sebebiyle yine de gelişmeyi sürdürmektedir.

2. DIŞ TİCARET

Genel Durum

Dünyanın en büyük petrol ihracatçısı konumunda olan Suudi Arabistan, istatistik bilgilerinin tutulduğu 1967 yılından bu yana dış ticaret fazlası veren ender ülkelerden birisidir. İhracatında en fazla rol oynayan ürün petrol olup, ülke OPEC içerisinde de fiyat belirleyici konumundadır. Suudi Arabistan'ın petrol ihracatı; ekipman, malzeme ve tüketim malı ithalatını karşılamaya her zaman yetmiştir. Ülkenin ticaret fazlası petrol üretimi ve petrol fiyatları ile paralel bir değişim göstermektedir. 2000 yılından bu yana petrol piyasasındaki canlılık ticaret fazlasının çok hızlı bir şekilde artmasına neden olmuştur. Petrol ve türevleri ihracatı toplam ihracatının %90'ına tekabül etmektedir. Kimyasal ürünler ve plastik ürünler diğer önemli ihracat kalemleridir.

Suudi Arabistan'ın Dış Ticareti

Suudi Arabistan petrol ihracatında lider ülke konumundadır. Ham petrol ihracatının düzeyi OPEC tarafından izlenen dünya petrol pazarı politikalarına bağlı olarak değişim göstermektedir. Suudi Arabistan'ın coğrafi konumu re-eksport ticarete olanak sağlamaktadır.

Tablo 1: Yıllara Göre Suudi Arabistan'ın Dış Ticareti (Milyar Dolar)

	2013	2014	2015	2016	2017
İhracat	375,4	341,9	201,5	178,9	220,1
İthalat	163	168,2	163,8	129,8	126,8
Ticaret Hacmi	538,4	510,1	365,3	308,7	346,9
Ticaret Fazlası	212,4	173,7	37,7	49,1	93,3

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 2: Suudi Arabistan'ın İhrac Ettiği Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017
	TOPLAM	201.491.760	178.874.135	220.068.596
2709	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	129.745.695	111.967.607	133.623.204
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	17.417.134	18.728.592	31.709.340
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	8.286.442	8.089.446	9.624.367
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	5.133.320	4.443.777	5.125.121
2711	Petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar	4.089.975	4.289.605	4.912.178
2909	Eterler, eter-alkoller, eter fenoller, fenoller, peroksitler ve bunların türevleri	4.377.115	3.227.849	4.278.509
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	2.377.770	1.352.266	1.890.948
2902	Siklik hidrokarbonlar	1.750.363	1.545.999	1.521.302
7601	İşlenmemiş alüminyum	1.322.387	1.133.992	1.210.489
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	692.425	745.501	1.201.594
8904	Römorkörler ve itici gemiler	2.029.308	1.804.976	1.192.646
3102	Azotlu mineral veya kimyasal gübreler	1.054.906	866.859	906.068
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialisterler, vb. (ilk şekilde)	477.231	481.837	733.820
2901	Asiklik hidrokarbonlar	522.248	542.342	561.197
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	305.243	731.307	538.045
8906	Diğer gemiler (savaş gemileri ve kurtarma gemileri dahil, kürekli olanlar hariç)	1.079	158.172	507.025
7404	Bakır döküntü ve hurdaları	417.574	374.216	472.973
8544	İzole edilmiş teller, kablolar ve diğer elektrik iletkenler; tek tek kaplanmış liflerden oluşan fiber optik kablolar	429.037	447.271	401.575
7113	Mücevherci eşyası ve aksesuarları (kıymetli metallere veya kıymetli metallerle kaplama metallere)	296.780	277.548	391.234
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	346.470	426.565	383.296
3402	Yıkama, temizleme müstahzarları (sabunlar hariç)	360.211	358.851	361.329
2009	Meyve ve sebze suları (fermente edilmemiş, alkol katılmamış)	445.677	368.736	337.864

3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	330.395	295.515	326.625
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	355.464	338.859	324.573
402	Süt, krema (konsantre edilmiş, ilave şeker veya diğer tatlandırıcı madde içerenler)	233.945	215.361	313.413

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 3: Suudi Arabistan'ın İthal Ettiği Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017
	TOPLAM	163.820.953	129.795.972	126.758.508
8703	Binek otomobilleri ve esas itibariyle insan taşımak üzere imal edilmiş diğer motorlu taşıtlar (yarış arabaları dahil)	17.643.328	12.875.938	9.498.837
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	7.646.254	5.082.671	6.580.018
9999	Başka yerde belirtilmeyen ürünler	13.376	4.860.459	5.599.898
3004	Tedavide veya korunmada kullanılmak üzere hazırlanan ilaçlar (dozlandırılmış)	3.868.199	3.544.042	3.811.932
7108	Altın (platin kaplamalı altın dahil) (işlenmemiş veya yarı işlenmiş ya da pudra halinde)	5.085.159	2.162.854	2.547.840
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	594.699	511.770	2.518.821
8803	88.01 ve 88.02 Pozisyonlarındaki hava taşıtlarının aksam ve parçaları	2.872.656	2.704.287	2.212.548
8481	Borular, kazanlar, tanklar, depolar ve benzeri diğer kaplar için musluklar, valfler (vanalar) ve benzeri cihazlar	1.835.605	1.625.589	1.682.635
8471	Otomatik bilgi işlem mak. bunlara ait birimler; manyetik veya optik okuyucular, verileri koda dönüştüren ve işleyen mak.	2.005.101	1.439.575	1.381.276
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	3.484.216	2.190.770	1.281.782
207	Kümes hayvanlarının etleri ve yenilen sakatatı (taze, soğutulmuş veya dondurulmuş)	1.920.866	1.509.655	1.201.692
8708	Karayolu taşıtları için aksam, parça ve aksesuarlar	1.951.405	1.440.212	1.178.607
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	1.682.837	1.327.815	1.148.070
8415	Klima cihazları (motorlu bir vantilatör ile nem ve ısıyı değiştirmeye mahsus tertibatı olanlar)	1.567.635	1.251.979	1.125.247

8431	Özellikle 84.25 ila 84.30 pozisyonlarındaki makina ve cihazlar ile birlikte kullanılmaya elverişli aksam ve parçalar	1.668.355	1.095.527	1.041.663
1006	Pirinç	1.504.728	917.304	1.021.031
7408	Bakır teller	757.566	628.126	956.369
8413	Sıvılar için pompalar (ölçü tertibatı olsun olmasın) ve sıvı elevatörleri	1.407.984	945.554	908.262
2106	Tarifenin başka yerinde yer almayan gıda müstahzarları	1.114.869	950.887	900.309
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	1.266.048	913.426	877.696
7208	Demir veya alaşımsız çelikten yassı hadde ürünleri (genişlik \geq 600 mm) (sıcak haddelenmiş) (kaplanmamış)	1.169.174	791.397	870.149
8414	Hava veya vakum pompaları, hava veya diğer gaz kompresörleri, fanlar, aspiratörü olan havalandırmaya mahsus davlumbazlar	1.231.084	825.576	863.800
2601	Demir cevherleri ve konsantreleri	705.908	558.322	849.306
7304	Demir (dökme demir hariç) ve çelikten ince ve kalın borular ve içi boş profiller (dikişsiz)	821.307	814.165	841.182
7113	Mücevherci eşyası ve aksamı (kıymetli metallere veya kıymetli metallere kaplama metallere)	451.317	607.730	829.006

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 4: Suudi Arabistan'ın İhracatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

ÜLKE	2015	2016	2017
Birleşik Arap Emirlikleri	6.742.123	6.566.824	7.686.831
Çin	5.607.153	4.135.622	5.970.098
Singapur	2.354.169	2.218.999	3.067.331
Hindistan	3.001.067	2.458.218	2.607.133
Kuveyt	1.555.970	1.758.280	1.959.126
Türkiye	1.721.672	1.506.639	1.733.517
Belçika	1.506.675	1.290.210	1.707.132
Bahreyn	1.503.040	1.550.426	1.576.060
Mısır	1.966.158	1.525.282	1.401.540
Amerika Birleşik Devletleri	1.480.460	1.287.331	1.337.233
Ürdün	1.441.569	1.219.807	1.232.229
Malezya	1.352.256	1.240.518	1.209.658
Japonya	632.713	721.429	980.560
Umman	873.448	797.977	960.889
Pakistan	890.216	706.628	921.955
TOPLAM	201.491.760	178.874.135	220.068.596

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Suudi Arabistan'ın ihracatında Türkiye 6. sırada yer almaktadır.

Tablo 5: Suudi Arabistan'ın İthalatında Başlıca Ülkeler (1000 Dolar)

ÜLKE	2015	2016	2017
Çin	23.967.981	18.840.789	19.391.019
Amerika Birleşik Devletleri	21.979.649	17.342.441	14.636.694
Birleşik Arap Emirlikleri	8.589.268	6.929.715	8.215.702
Almanya	11.758.561	8.181.060	7.135.435
Japonya	9.713.402	7.176.131	5.245.527
Hindistan	5.813.608	4.932.353	5.131.997
Güney Kore	9.645.909	5.872.769	4.973.680
İtalya	5.070.143	4.230.727	4.306.781
Fransa	4.218.748	3.413.547	3.868.345
Birleşik Krallık	4.757.937	3.043.409	2.948.483
Türkiye	2.975.846	2.905.081	2.830.940
Tayland	3.677.874	2.901.347	2.322.145
İspanya	2.414.458	2.093.042	2.238.669
Brezilya	2.759.695	2.108.617	2.184.785
Mısır	2.262.075	1.928.882	1.943.089
TOPLAM	163.820.953	129.795.972	126.758.508

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Suudi Arabistan'ın İthalatında Türkiye 11. sırada yer almaktadır.

3. TÜRKİYE İLE TİCARET

Genel Durum

1980 yılında petrol fiyatlarının çok yüksek bir seviyeye ulaşmasına kadar Türkiye'nin Suudi Arabistan'a ihracatı yok denecek kadar azdır. İhracatımızın oldukça küçük olduğu bu dönemde bile Suudi Arabistan'dan ithalatımız küçümsenmeyecek seviyede gerçekleşmiştir. İhracatımızdaki payı dikkate alındığında, Suudi Arabistan'a ihracatımızın zirveye çıktığı yıl 1985'tir ve bu dönemde ilk defa ticaret dengesi Türkiye lehine neticelenmiştir.

2004 yılı itibariyle Suudi Arabistan ile Türkiye arasındaki dış ticaret hacmi 5,3 milyar dolardır. Türkiye'den S.Arabistan pazarına 3 milyar dolarlık ihracat ve bu pazardan 2,3 milyar dolarlık ithalat gerçekleşmiştir.

Suudi Arabistan pazarına ihracatımızda önemli ürünler arasında dokunmuş halılar, yer kaplamaları, petrol yağları, elektrikli transformatörler, demir çelik çubuklar, yontulmaya ve inşaata elverişli taşlar, mobilyalar, demir ve alaşimsız çelikten profil, kadın takım elbiseler başta gelmektedir.

2016 ve sonrası beş yılda petrol fiyatlarında mevcut trendin devam etmesi halinde dahi ihracatımızın bugünkü seviyeleri koruyacağı, fiyatlarda belli bir toparlanma halinde ise yeniden 3 Milyar Dolar seviyesinin üstüne çıkacağı değerlendirilmektedir.

Tablo 6. Türkiye-Suudi Arabistan Dış Ticaretinin Yıllara Göre Seyri (Milyon Dolar)

Yıllar	İhracat	İthalat	Hacim	Denge
2011	2.764	2.001	4.765	763
2012	3.676	2.171	5.847	1.505
2013	3.191	2.015	5.206	1.176
2014	3.047	2.343	5.390	704
2015	3.473	2.117	5.590	1.356
2016	3.172	1.835	5.007	1.337
2017	2.735	2.110	4.845	625

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 7: Türkiye'nin Suudi Arabistan'a İhracatında Başlıca Ürünler (1000 Dolar)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017
5702	Dokunmuş halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları	368.879	299.415	276.647
9403	Diğer mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	122.108	113.496	123.950
6802	Yontulmaya veya inşaata elverişli işlenmiş taşlar (kayagan taşı hariç), mozik için küp şeklinde taşlar, granüller	111.118	116.895	103.514
8504	Elektrik transformatörleri, statik konvertörler (örneğin; redresörler) ve endüktörler	256.485	240.625	96.024
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	279.894	235.315	73.770
1905	Ekmek, pasta, kek, bisküvi ve diğer ekmekçi mamüller, hosti, boş ilaç kapsülü mühür güllacı, pirinç kağıdı vb	66.919	59.172	58.942
6204	Kadınlar ve kız çocuk için takım elbise, takım, ceket, blazer, elbise, etek, pantolon etek, vb.(yüzme kıyafetleri hariç)	54.421	57.117	48.784
2402	Tütün/tütün yerine geçen maddelerden purolar, sigarillolar ve sigaralar	2.658	61.450	46.088
805	Turunçgiller (taze/kurutulmuş)	40.137	55.294	45.943
1806	Çikolata ve kakao içeren diğer gıda müstahzarları	34.951	30.998	42.917
8517	Telefon cihazları, ses, görüntü veya diğer bilgileri almaya veya vermeye mahsus diğer cihazlar	38.292	35.497	40.236
9401	Oturmaya mahsus mobilyalar ve bunların aksam ve parçaları	31.400	33.805	37.611
406	Peynir ve pıhtılaşmış ürünler	43.937	37.383	37.430
9005	Dürbünler,diğer optik teleskoplar ve bunların mesnetleri; diğer astronomi aletleri ve bunların mesnetleri	1	0	34.574
5703	Halılar ve dokumaya elverişli maddelerden diğer yer kaplamaları (tuftedilmiş)	16.738	21.245	33.770
802	Diğer kabuklu meyveler (taze/kurutulmuş) (kabuğu çıkarılmış/soyulmuş)	17.667	24.655	32.261

6109	Tişörtler, fanilalar, atletler, kaşkorseler ve diğer iç giyim eşyası (örme)	24.896	35.580	30.650
7216	Demir veya alaşımsız çelikten profiller	49.895	34.507	28.024
2836	Karbonat; peroksikarbonat; amonyum karbomat içeren ticari amonyum karbonat	20.384	27.865	25.816
702	Domates (taze/soğutulmuş)	12.305	26.882	24.918
	TOPLAM	3.472.514	3.172.081	2.734.958

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Tablo 8: Türkiye'nin Suudi Arabistan'dan İthalatında Başlıca Ürünler (1000 \$)

Ürün Kodu	Ürün Adı	2015	2016	2017
3902	Propilen ve diğer olefinlerin polimerleri (ilk şekillerde)	708.829	642.274	724.241
3901	Etilen polimerleri (ilk şekillerde)	524.857	514.481	564.136
2710	Petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar	137.203	107.899	255.771
2905	Asiklik alkoller ve bunların halojenlenmiş, sülfolanmış, nitrolanmış veya nitrozalanmış türevleri	194.140	180.982	186.512
2902	Siklik hidrokarbonlar	98.696	92.014	49.891
3907	Poliasetaller, diğer polieterler, epoksi reçineler, polikarbonatlar, alkit reçineler, polialiesterler, vb. (ilk şekilde)	18.574	24.337	42.145
2916	Doymamış asiklik ve siklik monokarboksilik asitler ve bunların türevleri	11.940	22.557	38.064
2915	Doymuş asiklik monokarboksilik asitler ve bunların türevleri	47.434	43.606	35.988
3903	Stiren polimerleri (ilk şekillerde)	10.319	25.827	23.827
3920	Plastikten diğer levha, plaka, şerit, film, folye (gözeneksiz)	14.706	12.130	19.451
804	Hurma, incir, ananas, avokado ve guava armudu, mango ve mangost (taze/kurutulmuş)	4.254	8.778	14.057
2814	Saf amonyak veya amonyağın sulu çözeltileri	0	0	13.214
7601	İşlenmemiş alüminyum	206.547	47.998	12.023
3206	Diğer boyayıcı maddeler , lüminofor olarak kullanılan inorganik ürünler	11.074	6.648	10.953

2909	Eterler, eter-alkoller, eter fenoller, fenoller, peroksitler ve bunların türevleri	4.346	5.937	10.027
3909	Amino reçineler, fenolik reçineler, poliüretanlar (ilk şekillerde)	148	140	7.625
3817	Karışım halinde alkalibenzenler, alkalinaftalenler	8.699	3.569	7.245
2914	Ketonlar, kinonlar ve bunların türevleri	10.336	5.408	6.681
8309	Her türlü tıplar, şişeler için kapsüller, yırtılabilen kapsüller, dişli kapaklar, kapak plakaları, mühür kurşunları vb.	15.967	11.824	6.392
5603	Dokunmamış mensucat (emdirilmiş, sıvanmış, kaplanmış veya lamine edilmiş olsun olmasın)	6.455	710	6.218
	TOPLAM	2.117.220	1.835.229	2.110.170

Kaynak: Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)

Suudi Arabistan İle Yürürlükteki Anlaşma ve Protokoller	
Anlaşma Adı	İmza/Onay Tarihi
Ticaret Anlaşması	1.05.1974
Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması	1.05.1974
KEK VII. Dönem Protokolü	24.05.2000
Deniz Taşımacılığı İşletmeciliğinin Koordine Edilmesi ve Düzenlenmesi İçin Anlaşma	19.03.1986
Karayolu Ulaşımının Koordinasyonu ve Düzenlenmesi Hakkında Anlaşma	19.03.1986
Hava Taşımacılık Teşebbüslerinin Faaliyetleri Dolayısıyla Alınan Vergilerde Muafiyet Anlaşması	11.01.1989
KEK VIII. Dönem Protokolü	19.05.2004
Türk Standartlar Enstitüsü (TSE) ve Suudi Standartlar Kurumu (SASO) Arasında Teknik İşbirliği Programı	2005
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	8.08.2006
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	8.08.2006
Sağlık Alanında İşbirliği Anlaşması	8.08.2006
Turizm Alanında İşbirliği Anlaşması	8.08.2006
KEK IX. Dönem Protokolü	26.11.2008
Deniz Taşımacılığı Anlaşması	3.02.2009
Gençlik ve Spor Alanlarında İşbirliği Anlaşması	3.02.2009

4. SUUDİ ARABİSTAN'IN MEYVE SEBZE MAMULLERİ SEKTÖRÜ AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Tablo 9. Türkiye'nin Suudi Arabistan'a Meyve Sebze Mamulleri İhracatı

ÜRÜN GRUBU	2016		2017		Ocak-Eylül 2018	
	KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD
DOMATES SALÇASI	8.651.269	9.925.245	10.593.855	11.096.910	7.291.601	7.336.612
REÇEL.JÖLE.MARMELAT	2.049.555	4.722.816	2.726.408	5.422.389	2.282.746	4.483.213
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ	2.146.162	3.615.542	2.516.027	3.779.381	2.054.403	3.022.049
SULAR.BUZ VE KAR	23.607.673	4.150.492	27.848.611	4.790.256	13.080.290	2.465.282
SEBZE.MEYVE.BİTKİ PARÇALARI KONSERVELERİ SİRKE	1.638.026	1.277.229	1.879.493	1.315.771	1.518.856	1.122.767
DİĞER MEYVA SULARI	389.342	557.185	491.733	998.591	367.072	739.008
SİRKE	492.842	491.004	758.840	631.015	840.476	548.794
GAZLI SULAR.MADEN SULARI VE GAZOZLAR	1.039.619	848.002	2.003.672	1.184.226	669.764	500.913
DONDURULMUŞ MEYVELER	107.891	218.375	195.445	368.867	166.273	309.686
DOMATES KONSERVELERİ	126.566	127.974	83.353	136.716	270.642	278.241
DONDURULMUŞ SEBZELER	79.008	27.818	530	1.264	169.224	191.634
DİĞER MEYVE KONSERVELERİ	46.395	166.547	109.493	280.946	57.048	142.767
ŞEKERLE KONSERVE EDİLMİŞ SEBZELER. MEYVELER VE DİĞER BİTKİ PARÇALARI	69.784	223.541	30.949	111.946	15.639	134.927
GEÇİCİ KONSERVE EDİLMİŞ SEBZELER	74.879	63.083	87.768	83.967	128.430	121.391
ÇEŞNİ.LEZZET VERİCİ KARIŞIMLAR VE SOSLAR	141.300	187.267	142.683	173.921	90.768	115.507
DOMATES KETÇABI VE DİĞER DOMATES SOSLARI	1.377.733	2.038.252	133.450	191.760	55.954	61.579
FASULYE KONSERVELERİ. DONDURULMAMIŞ	1	2	20.809	68.073	26.689	57.845
VERMUT VE DİĞER ALKOLLÜ İÇKİLER	34.135	238.994	45.386	210.642	10.715	56.889
TURUNÇGİL SULARI	4.372	4.777	47.040	21.661	39.477	55.399
KARIŞIK HALDEKİ MEYVE VE SEBZE SULARI	61.721	88.778	16.061	27.701	51.243	45.214

DİĞER SEBZE KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	0	0	12.768	15.807	30.500	29.760
PATATES KONSERVELERİ. DONDURULMAMIŞ	14.406	90.981	5.249	19.969	6.897	15.200
ELMA SULARI	5.198	6.960	2.352	1.499	11.264	14.734
PATATES KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	364.320	238.832	118.110	74.825	24.813	14.359
KURUTULMUŞ SEBZELER	1.015	10.650	413	3.722	2.018	9.662
BEZELYE KONSERVELERİ DONDURULMAMIŞ	1	1	13.608	8.262	7.729	6.136
KAYISI KONSERVELERİ. ALKOLLÜ.ALKOLSÜZ. TATLANDIRILMIŞ	0	0	96	1.056	400	3.253
TURUNÇGİL KONSERVELERİ. ALKOLLÜ.ALKOLSÜZ . TATLANDIRILMIŞ	0	0	0	0	120	304
ALKOLLÜ İÇKİLER (ALKOL DERECESİ>=80)	3.400	4.556	5.440	6.528	0	0
ÇİLEK KONSERVELERİ. ALKOLLÜ.ALKOLSÜZ TATLANDIRILMIŞ	240	536	90.000	80.750	0	0
GEÇİCİ KONSERVE EDİLMİŞ MEYVELER	0	0	422	650	0	0
KİRAZ (VİŞNE DAHİL)KONSERVELERİ. ALKOLLU .ALKOLSÜZ TATLANDIRILMIŞ	240	536	280	701	0	0
ÜZÜM SUYU	4.445	7.012	1.164	989	0	0
ANANAS SUYU	1.277	1.019	0	0	0	0
MANTAR.DOMALAN KONSERVELERİ	325	2.268	0	0	0	0
GENEL TOPLAM	42.533.135	29.336.272	49.981.506	31.110.763	29.271.052	21.883.124

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri (<http://www.uib.org.tr>)

2016 yılında Türkiye Meyve Sebze Mamulleri Sektörünün Suudi Arabistan'a ihracatı, 29,3 milyon dolar, 2017 yılında 31,1 milyon dolar, Ocak-Eylül 2018 döneminde 21,8 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Suudi Arabistan, Meyve Sebze Mamulleri sektörü için önemli bir Pazar olup sektör için Hedef Ülke konumundadır ve *2017 yılında en çok ihracat yapılan ülkeler arasında 10 Sırada, Ocak-Eylül 2018 döneminde 13. sırada* yer almaktadır. Domates salçası, Reçel,jöle.marmelat ve Diğer sebze konserveleri Suudi Arabistan'a en çok ihraç edilen ürün grupları olmuştur (Tablo 9).

Tablo 10. UMSMİB'nin Suudi Arabistan'a Meyve Sebze Mamulleri İhracatı 2016-2017

ÜRÜN GRUBU	2016		2017		Ocak-Eylül 2018	
	KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD	KG MİKTAR	FOB USD
DOMATES SALÇASI	4.546.665	5.183.480	5.069.850	5.408.298	1.860.585	1.805.897
SULAR.BUZ VE KAR	576.510	114.063	1.015.422	191.755	1.075.552	232.578
SEBZE.MEYVE.BİTKİ PARÇALARI KONSERVELERİ SİRKE Lİ	108.692	87.139	144.631	142.882	144.441	130.907
ŞEKERLE KONSERVE EDİLMİŞ SEBZELER. MEYVELER VE DİĞER BİTKİ PARÇALARI	11.904	193.101	11.406	101.111	14.423	126.531
GAZLI SULAR.MADEN SULARI VE GAZOZLAR	641.469	565.186	342.991	281.766	166.882	114.550
REÇEL.JÖLE.MARME LAT	19.947	64.192	2.539	13.166	25.838	46.828
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ	0	0	38.540	38.447	24.750	25.785
TURUNÇGİL SULARI	0	0	0	0	4.752	24.579
DOMATES KONSERVELERİ	0	0	1.755	6.615	858	3.472
DONDURULMUŞ MEYVELER	355	3.948	217	2.551	134	1.302
DİĞER SEBZE KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	0	0	1.176	2.757	0	0
PATATES KONSERVELERİ. DONDURULMUŞ	364.320	238.832	117.810	74.612	0	0
ÇEŞNİ.LEZZET VERİCİ KARIŞIMLAR VE SOSLAR	0	0	11.328	11.311	0	0
DİĞER MEYVE KONSERVELERİ	282	3.312	0	0	0	0
GENEL TOPLAM	6.270.142	6.453.255	6.757.665	6.275.272	3.318.215	2.512.429

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri (<http://www.uib.org.tr>)

UMSMİB'nin Suudi Arabistan'a ihracatı **2016 yılında 6,4 milyon dolar, 2017 yılında 6,2 milyon dolar ve Ocak-Eylül 2018 döneminde 2,5 milyon dolar** olarak gerçekleşmiştir. Suudi Arabistan UMSMİB 2017 yılı ihracatında değer bazında sıralamaya göre 8. sırada, Ocak-Eylül 2018 döneminde 11. sırada yer almaktadır (Tablo 10).

Tablo 11. Suudi Arabistan'ın Ürün Grubu Bazında Başlıca Meyve Sebze Mamulleri İthalatı (1000 USD) (İlk 20 Ürün)

GTİP	ÜRÜN GRUBU	2015 FOB USD	2016 FOB USD	2017 FOB USD
200410	Patatesler: (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmuş) (20.06 pozisyonundaki ürünler hariç) :	188.638	201.887	225.644
200599	Fasulye (kabuksuz): (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmamış) (20.06 pozisyonundaki ürünler hariç)	99.922	89.019	87.596
200290	Diğerleri: Ağırlık itibariyle % 12'den az kuru madde içerenler	101.011	78.939	84.308
220290	Alkolsüz içecekler (su, meyve veya sebze suları ve süt hariç)	132.239	116.845	73.292
200990	Karışık haldeki meyva ve sebze suları: Brix değeri 67'yi geçenler: Elma ve armut suyu karışımları:	100.045	79.400	68.536
200989	Diğerleri: Brix değeri 67'yi geçenler: Armut suyu :	87.812	72.002	64.301
200190	Diğerleri (sirke veya asetik asitle hazırlanmış veya konserve edilmiş) :	66.719	66.055	62.950
200911	Dondurulmuş Portakal suyu:Brix değeri 67'yi geçenler: (Fermente edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun olmasın :	35.261	38.839	45.559
220210	Sular (mineral sular ve gazlı sular dahil) (ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış ve aromalandırılmış)	73.472	73.736	40.412
200799	Diğerleri: Reçeller, jöleler, marmelatlar, meyva veya sert kabuklu meyva püresi, meyva veya sert kabuklu meyva pastları (pişirilerek hazırlanmış) (ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içersin içermesin)	19.933	25.906	25.925
220110	Mineral sular ve gazlı sular	13.260	22.336	24.717
220710	Tarım ürünlerinden elde edilenler- Alkol derecesi hacim itibariyle % 80 veya daha fazla olan (denatüre) edilmemiş etil alkol	29.261	31.488	23.410
81190	Diğerleri : İlave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeleri içerenler: Şeker oranı ağırlık itibariyle % 13'ü geçenler	20.740	22.100	22.795
200979	Elma suyu:Brix değeri 67'yi geçenler: (Fermente edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun olmasın :	25.047	24.650	20.195
200490	Diğer Sebzeler ve Sebze Karışımları (sirke veya asetik asitten başka usullerle hazırlanmış veya konserve edilmiş, dondurulmuş) (20.06 pozisyonundaki ürünler hariç)	24.941	18.206	17.562
81110	Çilek (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılarak pişirilmiş, dondurulmuş) (ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun olmasın)	18.171	17.356	13.063
200949	Ananas suyu:Brix değeri 20'yi geçenler: (Fermente edilmemiş ve alkol katılmamış), ilave şeker veya diğer tatlandırıcı maddeler katılmış olsun olmasın :	23.602	21.878	13.023
71040	Tatlı Mısır (pişirilmemiş veya buharda veya suda kaynatılarak pişirilmiş) (dondurulmuş)	12.467	13.573	12.194
200210	Domatesler (tüm veya parça halinde):	13.926	11.399	12.098
220720	Tarım ürünlerinden elde edilenler- Alkol derecesi hacim itibariyle % 80 veya daha fazla olan (denatüre) edilmiş etil alkol	14.412	12.908	11.875
	GENEL TOPLAM	1.312.467	1.254.950	1.112.554

Kaynak: Trademap (www.trademap.org)

Trademap verilerine göre, Suudi Arabistan'ın 6'lı GTİP bazında Toplam Meyve Sebze Mamulleri ithalatı 2015 yılında 1,3 milyar dolar, 2016 yılında 1,2 milyar dolar olarak gerçekleşirken, 2017 yılında 1,1 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir (Tablo 11).

Tablo 12. Suudi Arabistan'ın Ülke Bazında Başlıca Meyve Sebze Mamulleri İthalatı (1000 USD) (İlk 20 Ülke)

	2015	2016	2017
ÜLKELER	FOB USD	FOB USD	FOB USD
Hollanda	148.788	153.199	138.868
Amerika Birleşik Devletleri	112.596	118.891	101.167
Çin	83.143	64.489	82.833
Belçika	55.879	80.475	76.590
Mısır	81.087	72.027	71.303
Hindistan	97.735	77.482	70.357
Birleşik Arap Emirlikleri	69.395	69.292	67.430
İspanya	67.620	65.781	59.196
Fransa	88.825	68.104	42.179
Kuveyt	42.121	45.994	38.456
Türkiye	41.158	33.584	33.935
İtalya	31.276	29.261	28.345
Tayland	34.252	33.522	26.312
Portekiz	13.940	8.531	25.848
Alan Nes	0	21.251	25.314
Avusturya	36.683	36.141	24.274
Brezilya	47.559	21.858	23.759
Lübnan	29.315	21.905	18.287
İsviçre	42.511	54.770	17.584
Almanya	25.952	19.481	16.001
GENEL TOPLAM	1.312.467	1.254.950	1.112.554

Kaynak: Trademap (www.trademap.org)

Trademap verilerine göre 6'lı GTİP bazında Suudi Arabistan'ın 2017 yılında başlıca Meyve Sebze Mamulleri ithalatı yaptığı ülkeler; Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Çin, Belçika ve Mısır'dır. Suudi Arabistan'ın ***Meyve Sebze Mamulleri ithalatı yaptığı ülkeler sıralamasında Türkiye 11. sırada yer almaktadır (Tablo 12).***

5. İŞADAMLARININ PAZARDA DİKKAT ETMESİ GEREKEN HUSUSLAR

Ticareti Etkileyen Kültürel Faktörler

Suudi Arabistan'da dinin politika, sosyal davranışlar ve iş dünyası üzerinde önemli bir yeri vardır. Suudiler İslami değerlerle uyumayan dışarıdan gelen bilgiye karşı yenilikçi değildir.

Suudi Arabistan'da kişinin statüsünü içinde bulunduğu sınıf belirlemektedir. Bu kültürde bireyler grubun alt kısmında yer almaktadır. Aile en önemli sosyal birimdir. Erkek lider ve karar verici pozisyonundadır. Ancak grubun oybirliğini alana kadar ilerleme çok zor gerçekleşmektedir. Liderlik ve kimlik kavramları önemli olup, liderler kişilerin soyundan gelmektedir. Suudi Arabistan'da erkeğin özel bir konumu vardır. Suudi kadınlar iş dünyasına pek açık değildir.

Ziyaretçilerin bir kefil vasıtasıyla randevu alması önem taşımaktadır. Bu yüzden yumuşak mizaçlı, etkili akrabaları olan ve nüfuzlu bir kefil bulunmasında fayda vardır. Suudi Arabistan'da iş yapabilmek batıya göre biraz daha zor ve yavaş gerçekleşmekte olup, iş görüşmeleri sırasında sabırlı olmak gerekmektedir. Toplantılar telefon konuşmaları ile sık sık kesilebilir. Tartışma esnasında genellikle kişisel argümanlar kullanılmaktadır. Israr, karşı tarafı ikna etmek için sık sık kullanılan bir yöntemdir. Suudilerle olan iş ilişkilerinde saygılı ve içten davranışlar beklenmektedir. Büyüklere saygı göstermek önemlidir.

En sık rastlanan selamlaşma şekli "Salam alaykum", "Wa alaykum as-salam" şeklindedir. Selamlaşma için bazı temel Arapça sözcüklerin öğrenilmesinde fayda vardır. Kartvizitlerinizin bir tarafının İngilizce, diğer tarafının da Arapça olarak hazırlanması sık rastlanan bir durumdur. Tanıtım materyallerinin Arapça olması bir avantaj sağlayacaktır.

Misafirlere iyi davranmak Suudiler arasında erdem olarak kabul edilmektedir. Bu yüzden ülkede gerçekleşecek olan önemli aktivitelere iş yaptıkları kişileri davet etmek isterler. Suudi iş adamları yabancılarla ilgilenirler ve yapacakları hataların affedilmesini beklerler. Kaba bir davranış olarak kabul edilecek ve onları küçük düşürecek her türlü hareketten uzak durulmalıdır.

İş ilişkileri aşırı derecede kişisel davranışlarla yürütülmektedir. Suudilerle iyi ilişki oluşturabilmenin bir yolu da, onların sağlığı, kardeşleri, amcaları, kuzenleri ve oğulları ile ilgili olabilecek soruları sormaktır. Ancak, ailenin kadın üyeleri hakkında soru sorulmaması gerekmektedir.

Yemeklerde çok az konuşulmaktadır. Suudiler yemekte sessizliği tercih ederler. Bahşiş yaygın ve gerekli değildir. Çünkü genellikle fatura içerisinde servis hizmeti de ilave edilmektedir. Domuz eti ve alkol tabu olarak kabul görmekte olup, bu maddelerin alınması yasa dışıdır. Yemeğin sağ el kullanılarak yenilmesi önemlidir.

Toplantılar için en uygun zaman dilimi sabahdır. Ayrıca, yaz sıcaklarında bazı Suudiler karanlık bastıktan sonra toplantı düzenlemeyi tercih edebilirler. Suudiler zamanı daha rahat bir davranış içerisinde kullanırlar. Sosyal toplantıların veya iş toplantılarının kesin

bir başlangıç ve bitiş saati olmayabilir. Suudi iş kültüründe dakik olmak pek fazla öncelik taşımamaktadır. Siz toplantılarınızda vaktinde olmak için gayret etmelisiniz, ancak karşı taraf bu konuda biraz daha rahat davranıp toplantılara geç kalabilir.

Erkek ve kadın birbirleri ile etkileşim içine girmezler. Arap kadınlarının topluluk içerisine girecekleri zaman kendilerini tanıtmamaları için peçe takmaları beklenmektedir. Eğer bir Suudilinin yanında peçeli bir bayan varsa, bu bayanın tanıştırılması geleneksel bir davranış değildir. Suudi Arabistan'da kadınların araba kullanmasına izin verilmemektedir.

Suudiler konuşma esnasında aralarındaki mesafeyi çok kısa tutmaktadırlar. Siz bu davranış biçimine alışık olmasanız da geriye doğru bir hareket yapmayınız. Bu şekildeki davranışınız sizin hissiz ve soğuk bir kişi olduğunuz imajını yaratabilir. Suudiler yolda yürürken sık sık el ele gezerler. Eğer Suudili biri elinizi tutarsa bu davranışı bir arkadaşlık göstergesi olarak algılamalısınız.

Araplar otururlarken bacak bacak üstüne pek atmazlar. Karşı tarafa ayak tabanının gösterilmesi de hoş karşılanmamaktadır. Suudiler konuşurlarken sürekli olarak elleriyle hareket etmekten hoşlanmalarına rağmen, herhangi birisini işaret ederek göstermek kaba bir davranış olarak kabul edilmektedir. Sol el Arap dünyasında temiz olarak kabul görmemektedir. Bu yüzden sol el ile bir davranışta bulunmamaya özen gösterilmesi gerekmektedir.

Spor özellikle futbol, at ve deve güreşi (bahis yasaklanmıştır), avcılık, ülkenin çekici gelen taraflarının ve Suudi mutfağının övülmesi hoşlanılan konuşmalar arasındadır. Orta Doğu politikaları, uluslararası petrol politikaları, İsrail, İslami inanışların sorgulanması ve eleştirilmesi, hastalık, kaza, ölüm, kadınlar hakkında kompliman yapmak ise kaçınılması gereken konuşmalar arasındadır.

Para Kullanımı

Riyal Suudi Arabistan'ın para birimi olmakla birlikte dolarda kullanılmaktadır.

Türkiye'den Ziraat Bankasının Cidde'de şubesi bulunmaktadır. İletişim bilgileri aşağıdadır.

T.C. ZİRAAT BANKASI CİDDE ŞUBESİ

Adres Al Rawdah Dist. 1 Al Rawdah Str. P.O. Box.54759 Jeddah 21524 The Kingdom of Saudi Arabia

Telefon 00 966 2 665 54 33

Faks 00 996 2 664 35 16

E-mail jeddah@ziraatbank.com

Pasaport ve Vize İşlemleri

Diplomatik, Hizmet, Hususi ve Umuma Mahsus Pasaport hamilleri vizeye tabidir.

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

İş saatleri değişmektedir. Ancak birçok iş yeri öğleden sonra kapanmakta ve birkaç saat sonra da açılmaktadır. Haftalık çalışma günleri Cumartesiden Çarşambaya kadar devam etmektedir. Birçok kimse Perşembe günleri çalışmamaktadır. Cuma günleri hiçbir iş yürütülmemektedir. Devlete ait kurumlar 7:30-14:30 arasında Cumartesi-Çarşamba günlerinde açıktır.

Bankalar ise 8:30-12:00 ve 17:00-19:00 Cumartesi-Çarşamba günleri açıktır. Bazı bankalar Perşembe sabahları da açık tutulmaktadır. Herkes tarafından takip edilen iki bayram bulunmaktadır. Bu sürelerde hiçbir iş yürütülemez. Birincisi Ramazan Bayramı ikincisi ise Kurban Bayramıdır.

Yerel Saat

GMT'den 3 saat ileridedir. Yerel saat, kış saati uygulaması sırasında (Ekim-Mart) Türkiye'den 1 saat ileri, yaz döneminde ise aynıdır.

Yerel Ölçü Birimleri

Suudi Arabistan'da Metrik sistem kullanılmaktadır.

Telefon Kodları

Uluslararası Telefon Kodu: + 966

İklim

Yazları kuru ve sıcak, kışları ise yumuşak bir hava hüküm sürmektedir. En sıcak ay Temmuz ayı olup; ortalama hava sıcaklığı 26-42 °C arasındadır. En soğuk ay olan Ocak ayında ise ortalama hava sıcaklığı 8-12 °C arasındadır. En kurak aylar Temmuz, Eylül ve Ekim olmakla birlikte bu aylarda ortalama yağış miktarı 0 mm'dir. En yağışlı ay olan Nisan'da ise ortalama yağış miktarı 25 mm'dir.

KAYNAKLAR

1. Ticaret Bakanlığı (www.ticaret.gov.tr)
2. Uludağ İhracatçı Birlikleri (www.uib.org.tr)
3. Trademap (www.trademap.org)

YASAL UYARI; Bu rapor Birliğimiz uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Birliğimiz hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir. Birliğimizin yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.